

NIMAM POJMA

NAVODILA ZA IGRO

Nimam pojma:

učni pripomoček za izvedbo
Izobraževalnega modela *Participativna
demokracija za srednje šole*,
za uporabo v okviru
obveznega vsebinskega sklopa Aktivno
državljanstvo

Avtorja: Matevž Hrženjak, Maja Šušteršič,
Društvo organizacija za participatorno družbo
Igra s kartami Nimam pojma je izdelana v okviru
projekta Učenje za participativno demokracijo,

financiranega s sredstvi programa Active
Citizens Fund v Sloveniji.

NIMAM POJMA!

Navodila za izvedbo

Gre za igro, ki se izvaja v skupini. Imamo dva svežnja kart. Prvi (rdeč) sveženj sestavljajo "pojmovne karte", na katerih je zapisan po en pojem, ki predstavlja bodisi obliko družbene ureditve ali vladanja, obliko demokracije, demokratično orodje ali prakso, ideologijo, ipd. Drugi (moder) sveženj predstavljajo ti. "opisne karte", na katerih so zapisane karakteristike oz. opisi posameznega pojma. Na opisni karti je pod opisom zapisano še dodatno vprašanje za razpravo.

Končni cilj igre je, da dobi vsaka pojmovna karta ustreznico v eni opisni karti. Še bolj pomembno je, da ves čas igre poteka živa razprava, ki jo spodbujajo mentorji. Skozi igro udeleženi pridobivajo nova znanja, med sabo izmenjujejo obstoječa znanja in informacije, razjasnjujejo, razčlenjujejo in povezujejo različne pojme s polja vlada-

vine, demokracij, demokratičnih procesov in orodij ter možnosti participacije v družbi, vse skupaj povezujejo z morebitnimi lastnimi izkušnjami ali primeri in dogodki, za katere so slišali, o njih brali itd.

Kakšni načini vladanja, poleg demokracije še obstajajo? Kako se razlikujeta participativna in predstavniška demokracija? Kakšna je demokracija, ki jo poznamo v Sloveniji in kakšno participacijo omogoča? Kdo odloča in v čigavem imenu? Katera demokratična orodja so na voljo? Kakšno vlogo imajo mediji pri dojemanju in razumevanju družbe in družbenih procesov?

Vajo je mogoče izvajati na več načinov, odvisno od odločitve, kako zahtevno nalogo želimo postaviti pred dijake. V nadaljevanju navajamo tri možnosti:

1 Izvedba vaje, ko je skupina udeleženih na delavnici večja - težja verzija

Vaja se izvede v dveh korakih, najprej jo učenci izvajajo v manjših skupinah, v drugi fazi pa skupaj delujejo vsi udeleženi.

Korak 1: Učenci se najprej razdelijo v skupine. Prizadevamo si, da je v skupinah parno število dijakov oz. da je skupin s parnim številom dijakov čimveč.

Korak 2: Učitelj pripravi karte za skupine vnaprej. Najprej svežnje kart pripravi tako, da ima vsaka skupina določeno število kart, ki jih je možno vse poparčkati. Vsak v skupini bo imel načeloma po eno karto (razen če je v skupini neparno število ljudi - v tem

primeru bo ena karta več, saj je število kart za skupino parno. Ima pač kak dijak v skupini dve karti.). Nato pa učitelj med te svežnje razdeli še preostale karte povsem naključno. Tako se delo v skupinah nekoliko oteži, saj skupine zelo verjetno vseh kart ne bodo mogle poparčkati. Ko so svežnji pripravljeni, vsak skupina vzame enega.

Korak 3: Skupine začnejo igro. Začne poljubna oseba - pogoj je, da ima v rokah pojmovno karto. Karto dvigne v zrak in reče (npr.) *“Nimam pojma, kaj je teokracija. Ali kdo ve?”* Ostali pregledajo opisne karte, ki jih držijo v rokah in iščejo ustrezen opis na zastavljeno vprašanje. Oseba, ki meni, da v svojih rokah drži opisno karto, ki ustreza poprej izrečenemu pojmu, opis prebere. V kolikor se v skupini strinjajo, da opisna karta predstavlja par predstavljeni pojmovni karti, oseba z opisno

karto osebi s pojmovno karto (torej svojemu paru) zastavi še dodatno vprašanje, zapisano na dnu opisne karte, okoli katerega se lahko razvije diskusija. Učenci igrajo in razpravljajo, dokler ne poparčkajo pojmovnih kart z opisnimi ustreznicami.

Korak 4: Iz skupin se celotna igra sedaj prenese na vse udeležene. Skupine ena po ena predstavijo pojme in opise, ki so jih združili. Udeleženi skupaj presodijo, če to drži. Nato skupina predstavi karte, ki jim ni našla para. To naredi tako, da opiše, kaj ima na karti in pove, kateri pojem ali kateri opis misli da bi karti ustrezal - ta pa se nato išče med vsemi ostalimi skupinami. Postopek se ponovi še za druge skupine in teče, dokler niso poparčkane vse pojmovne in opisne karte. Učitelji razpravo oz. parčkanje spodbujajo in usmerjajo z dodatnimi vprašanji ali sugestijami.

2 Izvedba vaje, ko je skupina udeleženih na delavnici večja - lažja verzija

Izvedba poteka po enakih korakih kot pri težji verziji igre, razlika je samo ta, da v koraku 2 učitelj razdeli skupinam samo sveženj kart, ki jih je mogoče poparčkati. Preostanek kart učitelj umakne iz igre.

Korak 1: Učenci se najprej razdelijo v skupine. Prizadevamo si, da je v skupinah parno število dijakov oz. da je skupin s parnim številom dijakov čimveč.

Korak 2: Učitelj pripravi karte za skupine vnaprej. Najprej svežnje kart pripravi tako, da ima vsaka skupina določeno število kart, ki jih je možno vse poparčkati. Vsak v skupini bo imel načeloma po eno karto (razen, če je v skupini neparno število ljudi - v tem primeru bo ena karta več, saj je število kart za skupino parno. Ima pač kak dijak v skupini dve karti.). Ko so svežnji

pripravljene, vsaka skupina vzame enega.

Korak 3: Skupine začnejo igro. Začne poljubna oseba, ob pogoju, da ima v rokah pojmovno karto. Karto dvigne v zrak in vreče (npr.) *“Nimam pojma, kaj je teokracija. Kdo ve?”* Ostali v skupini pregledajo opisne karte, ki jih držijo v rokah in iščejo ustrezen opis na zastavljeno vprašanje. Oseba, ki meni, da v svojih rokah drži opisno karto, ki ustreza poprej izrečenemu pojmu, opis prebere. V kolikor se v skupini strinjajo, da opisna karta predstavlja par predstavljeni pojmovni karti, oseba z opisno karto osebi s pojmovno karto (torej svojemu paru) zastavi še dodatno vprašanje, ki je zapisano na dnu opisne karte, okoli katerega se lahko razvije diskusija. Učenci igrajo in razpravljajo, dokler ne poparčkajo pojmovnih kart z opisnimi ustreznici. Učitelji delo v skupinah spremljajo.

Korak 4: Iz manjših skupin se celotna igra sedaj prenese na celotno skupino udeležениh. Skupine ena po ena predstavijo pojme in opise, ki so jih združili. Udeleženi (ob pomoči učiteljev) skupaj presodijo, če to drži. Postopek se ponovi še za druge skupine in teče vse dokler niso ustrezno poparčkane vse pojmovne in opisne karte.

3 Izvedba vaje, ko je skupina udeležениh na delavnici manjša

Korak 1: Učitelj presodi, koliko kart bo v igri. Če v igri ne bo uporabil vseh kart pa mora zagotoviti, da imajo vse karte, ki bodo v igri, tudi svoj par. Karte premeša in jih razdeli med udeležene. Vsak udeleženi dobi po eno, dve, tri karte - odvisno od razpoložljivega števila kart in števila udeležениh. Če je število udeležениh neparno, bo imal kak učenec karto več od ostalih.

Korak 2: Celotna skupina udeležениh nato začne igro. Začne poljubna oseba - pogoj je, da ima v rokah pojmovno karto. Karto dvigne v zrak in reče (npr.) *“Nimam pojma, kaj je teokracija. Kdo ve?”* Ostali pregledajo opisne karte, ki jih držijo v rokah in iščejo ustrezen opis na zastavljeno vprašanje. Oseba, ki meni, da v svojih rokah drži opisno karto, ki ustreza poprej izrečenemu pojmu, opis prebere. V kolikor se v skupini strinjajo, da opisna karta predstavlja par predstavljeni pojmovni karti, oseba z opisno karto osebi s pojmovno karto (torej svojemu paru) zastavi še dodatno vprašanje, ki je zapisano na dnu opisne karte, okoli katerega se lahko razvije diskusija. Učitelji razpravo oz. parčkanje spodbujajo in usmerjajo z dodatnimi vprašanji. Učenci igrajo in razpravljajo, dokler ne poparčkajo pojmovnih kart z opisnimi ustreznici.

VSEBINA NA KARTICAH

Igra vsebuje 36 kartic, 18 pojmovnih (rdečih) in 18 opisnih (modrih). V nadaljevanju nizamo na karticah predstavljeno vsebino, kjer je na eni strani najprej z rdečo navaden pojem in pod njim opis, ki pojmu pritiče.

Nimam pojma, kaj je
**ANTIČNA
DEMOKRACIJA**

Oblika politične ureditve, kjer ljudstvo sodeluje pri sprejemanju odločitev, izvajalci oblasti pa so izbrani z žrebom. Tiste, ki so dojeti kot ljudstvo, sestavlja zelo majhno število prebivalcev, veliko prebivalcev pa je sužnjev.

Vprašanje za razpravo
Ali ta oblika politične ureditve še obstaja kje v sodobnem svetu?

VLADAVINA

Način politične ureditve, ki velja na nekem območju ali v neki državi. Zajema vse vidike odločanja, od delitve politične moči, do pravil, kako se sprejemajo zakoni, kako se izvajajo volitve (če se sploh izvajajo), itd.

Vprašanje za razpravo

Kakšne politične ureditve vse poznamo, tako skozi zgodovino, kot danes?

DEMOKRACIJA

Oblika vladavine, v kateri oblast, oziroma pravica vladati, izvira iz ljudstva. Oblast, ki izvira iz ljudstva, je lahko neposredna, ali posredna in se izvaja prek posrednikov.

Vprašanje za razpravo

Na kakšen način se državna oblast izvaja danes v Sloveniji (kdo jo izvaja, kako pridobijo to vlogo)?

PREDSTAVNIŠKA (TUDI POSREDNA) DEMOKRACIJA

Oblika politične ureditve, kjer ljudstvo samo ne izvaja oblasti, temveč samo izbere tiste, ki bodo vladali v njihovem imenu (sprejemali zakone, predpise, nadzorovali njihovo izvajanje, kaznovali kršitelje itd). Ta oblika vladavine je lahko demokratična le, če obstaja zanesljiva in učinkovita povezava med izvajalci oblasti (tisti, ki so izbrani, da vladajo) in ljudstvom.

Vprašanje za razpravo

Ali menite, da je Slovenija demokratična država?

PARTICIPATIVNA (TUDI NEPOSREDNA) DEMOKRACIJA

Oblika politične ureditve, ki temelji na direktnem, takojšnjem in neprekinjenem sodelovanju ljudstva v nalogah vladanja in izvajanja oblasti. Je sistem ljudskega samovladanja.

Vprašanje za razpravo

Ali poznate kakšne države ali skupnosti (iz zgodovine ali danes), v kateri se izvaja ta oblika politične ureditve?

PARTICIPATIVNI PRORAČUN

Demokratični mehanizem, pri katerem ljudstvo neposredno odloča o porabi določenega dela skupnih finančnih sredstev. Ljudje sami predlagajo projekte, za katere bi namenili skupni denar, nato z demokratičnim glasovanjem med predlogi izberejo tiste, ki se jim zdijo najbolj primerni in potrebni, pri njihovi uresničitvi pa tudi aktivno sodelujejo.

Vprašanje za razpravo

Ali ste že kdaj imeli možnost (so)odločati o porabi skupnih financ? Kdaj, na kakšen način in v kakšnih okoliščinah?

REFERENDUM

Demokratski mehanizem in proces, v katerem lahko sodeluje vsak državljan z volilno pravico. Mehanizem se uporablja kot možnost neposrednega odločanja ljudstva ob odločitvah parlamenta - za sprejem ali zavrnitev zakona, sprejem ali zavrnitev novega člana ustave, sprejemanje odločitev o pridružitvi države mednarodnim inštitucijam ipd.

Vprašanje za razpravo:

Poznate kakšno državo, kjer sprejemanje odločitev najpogosteje poteka z uporabo tega mehanizma neposredne demokracije?

ANTIČNA DEMOKRACIJA

Oblika politične ureditve, kjer ljudstvo sodeluje pri sprejemanju odločitev, izvajalci oblasti pa so izbrani z žrebom. Tiste, ki so dojeti kot ljudstvo, sestavlja zelo majhno število prebivalcev, veliko prebivalcev pa je sužnjev.

Vprašanje za razpravo

Ali ta oblika politične ureditve še obstaja kje v sodobnem svetu?

ABSOLUTIZEM

Oblika politične ureditve, v kateri ima vsa oblast v državi ena oseba, en vladar. Ta sam sprejema vse odločitve, vse zakone, ostali so mu podrejeni in zgolj izvajajo njegovo voljo. Kljub temu naj bi vladar vladal v dobrobit ljudstva.

Vprašanje za razpravo

Za katero državo in zgodovinsko obdobje je najbolj značilna ta oblika politične ureditve in kako se je ta oblika vladavine končala?

RAZSVETLJENI ABSOLUTIZEM

Oblika politične ureditve, v kateri ima vso oblast v državi ena oseba, en vladar. A pri vladanju se že opira na določene zakone in postopke. Vladar se dojema kot "prvi služabnik države" in želi v državo vnesti gospodarski razvoj.

Vprašanje za razmislek

Ali poznate kakšne vladarje (iz zgodovine ali danes), ki so vladali na tak način?

LJUDSKA INICIATIVA

Mehanizem neposredne demokracije, s katerim lahko ljudstvo predlaga spremembo člena ustave, sprejetje novega zakona ali spremembo obstoječega zakona. Ob takem predlogu mora biti zbranih tudi zadostno število podpisov podpore. Tisti, ki izvajajo oblast in vladajo, pa lahko prejet predlog tudi zavrnejo.

Vprašanje za razpravo

Je demokracija v praksi res neposredna, če je lahko (zakonodajni) predlog ljudstva zavrnen s strani tistih, ki izvajajo oblast oz. vladajo?

TEOKRACIJA

Oblika vladavine, v kateri oblast izvajajo predstavniki določene religije oz. najvišji predstavnik določene religije. Oblast v takšni državi se izvaja v skladu z verskimi zapovedmi in razodetji božanstev.

Vprašanje za razpravo

Katere države poznate, v katerih je oblika vladavine teokracija? V katerem zgodovinskem obdobju se je, v nekaterih državah, religija ločila od posvetne oblasti v državi?

DIKTATURA

Oblika vladavine, v kateri ima neomejeno oblast močan posameznik, ki je z (ponavadi nasilnim) vzponom na oblast zrušil obstoječo politično ureditev v državi. Tak vladar vlada brez odobritve ljudstva.

MONARHIJA

Oblika vladavine, kjer pripada najvišja oblast vladarju, ponavadi ga imenujemo kralj. Njegova oblast je lahko absolutna, lahko pa si jo deli z drugimi silami v državi - samo s plemstvom ali pa s celotnim ljudstvom. Vladarja po njegovi smrti nasledi eden od njegovih otrok.

Vprašanje za razpravo

Ali kraljice in kralji danes še vladajo?
Ali poznaš kakšne primere? Je bila Slovenija kdaj monarhija?

VOLILNA MONARHIJA

Oblika vladavine, kjer pripada najvišja oblast vladarju, ponavadi ga imenujemo kralj. Oblast ni dedna, temveč novega vladarja izvoli vnaprej določen politični organ (parlament, knežji zbor, deželni stanovi). Oblast vladarja ni absolutna, upoštevati mora druge sile v državi.

Vprašanje za razpravo

Kako stabilna se vam zdi takšna oblika vladavine? Ali poznate kakšen primer na svetu, kjer kralja ali kraljico izvolijo?

PARLAMENTARIZEM

Oblika vladavine, v kateri ima parlament funkcijo predlaganja, sprejemanja, spreminjanja in zavračanja zakonov (zakonodajna oblast). V parlamentu sedijo poslanci, ki jih je na to funkcijo imenovalo ljudstvo prek volitev, poslanci pa sprejemajo zakone v imenu ljudstva.

Vprašanje za razpravo

Ali poslanci, ki so izvoljeni predstavniki ljudstva v parlament, vselej delajo v korist in dobrobit tistih, ki so jih izvolili (primeri)?

RASIZEM

Prepričanje, da so nekateri ljudje zaradi barve svoje kože manj- ali večvredni od ostalih. Ljudje z nezaželejno barvo kože nimajo enakih pravic, ne morejo enakopravno sodelovati pri sprejemanju odločitev, povsem ali delno so izključeni iz demokratičnih procesov.

Vprašanje za razpravo

Kako je obstoj takšnega prepričanja vplival na razvoj sodobne družbe? V katerih državah je imel še posebej velik pomen?

KSENOFOBIJA

Strah ali odkrito sovraštvo do tujcev, tujih kultur in narodov. Ta pojav lahko spremljajo tudi nasilna dejanja, od pretefov do umorov.

Vprašanje za razpravo

Razmislite, ali tujci ogrožajo našo kulturo in naš narod? Prav tako razmislite, kaj je tisto, kar imenujemo *naša kultura*, kaj so njene glavne značilnosti?

SEKSIZEM

Prepričanje, da so nekateri zaradi svojega spola manj- ali večvredni od ostalih ljudi. Ljudje, ki pripadajo "nezaželenemu" spolu, nimajo enakih pravic, ne morejo enokpravno sodelovati pri sprejemanju odločitev, povsem ali delno so izključeni iz demokratičnih procesov.

Vprašanje za razpravo

Ali ste se že kdaj počutili diskriminirane na podlagi svojega spola? Ste sami kdaj ravnali diskriminatorno na tak način? S kakšnim razlogom?

Iceland
Liechtenstein
Norway

**Active
citizens fund**

Igra s kartami Nimam pojma je izdelana v okviru projekta Učenje za participativno demokracijo, financiranega s sredstvi programa Active Citizens Fund v Sloveniji.